

ZPRÁVY Z MEZINÁRODNÍCH KONFERENCÍ

V průběhu roku 2005 měli členové Ústavu pedagogických věd příležitost zúčastnit se několika zajímavých mezinárodních konferencí.

Na samém začátku roku, 2.–5. ledna 2005, se uskutečnil další z každoročních kongresů zaměřených na efektivitu a zdokonalování práce škol – ICSEI (*International Congress for School Effectiveness and Improvement*). Místem konání byla tentokrát Barcelona a za hlavní téma akce vybrali organizátoři inovace ve vzdělávání (*Breaking Boundaries: Radical Innovation in Education*). Tématické vymezení se rozpadalo do osmi bloků: učení se z radikálních inovativních pedagogických zkušeností; od pedagogické reformy k pedagogické transformaci; role vedení při přehodnocování času, prostoru a kurikula; nové populace v pedagogických institucích: objevování nových způsobů vyučování a učení; na výzkumu založená příprava učitelů; inkusivní pedagogika: přehodnocování demokracie v pedagogických scénářích; podpora občanství skrze participaci školní komunity; vytváření pedagogických sítí: nové přístupy ke spolupráci. V širokém zaměření se tak dostalo nejen na tradiční témata, ale také na témata nově koncipovaná. ICSEI reflektuje vývojové tendence v pedagogice i v řízení v kontextu vzdělávání.

Milan Pol byl na této akci součástí týmu aktérů projektu *Bridges across Boundaries: cross-disseminating quality development practices for schools in southern & eastern Europe*¹, který dostal prostor pro plenární sympozium, na němž referoval o dosavadních výsledcích dvouletého projektu zaměřeného na rozvoj autoevaluace škol.

ICSEI 2005 přinesl řadu zajímavých myšlenek ve výše uvedených vymezeních. I nadále tato mezinárodně respektovaná iniciativa přispívá k hledání a nacházení odpovědí na otevřené a komplexní otázky efektivit školy – zdokonalování jejich chodu.

5.–6. května 2005 proběhlo v Lisabonu za pořadatelství **Universidade Lusófona de Humanidades e Tecnologias** kolokvium nazvané *Boloňský proces a vzdělávání učitelů*. Bylo zaměřeno na transformaci vysokých škol, a to konkrétně v programech připravujících učitele. Milan Pol byl pozván do panelu této konference, jehož účastníci byli dále odborníci z Portugalska, Francie, Itálie a Španělska. Účastníci panelu jednak referovali o stavu věci v českém vysokém školství, jednak společně diskutovali vybrané problémy stávající transformace vysokých škol. Kolokvium ukázalo, že boloňský proces je na jedné straně silným stimulem ke změnám, na straně druhé však přináší do pregraduální přípravy učitelů řadu situací, které jsou vnímány přinejmenším rozporuplně.

Tradičně velmi obsazeným konferenčním měsícem bylo září, kdy se členové Ústavu pedagogických věd rozjeli doslova do všech světových stran. První ze zářijových akcí byla konference Evropské asociace pedagogického výzkumu ECER (*European Conference on Educational Research*), která proběhla ve dnech 7.–10. září v irském Dublinu. Tato – poměrně mohutná – konference usiluje zastřešit tematicky široce rozkročený pedagogický výzkum nikoli jen evropské provenience, což se odráží v množství různých sítí, které pod její hlavičkou pracují (letos se jich prezentovalo 26).

Hlavní referáty se tentokrát pokoušely reflektovat vliv společenských změn na sféru vzdělávání. Kathleen Lynch z pořádající University College v Dublinu se věnovala vztahu mezi znalostní eko-

¹ Webové stránky projektu jsou dostupné ze stránek Ústavu pedagogických věd FF MU v Brně (www.phil.muni.cz/ped/selfeval).

nomikou a pojetím vzdělávání. Marek Kwiek z Polska se zamýšlel nad tím, jak se v globalizované společnosti proměňuje vztah mezi univerzitou a státem

Ústav pedagogických věd byl na této konferenci zastoupen velmi početně. Petr Novotný, Jiří Zounek a Klára Šedová přednesli dohromady čtyři příspěvky, na nichž se povětšinou podíleli i další kolegové. Tematicky se jejich vystoupení týkala vzdělávání dospělých v České republice, demokracie v české škole, ICT ve vzdělávání a rodinné mediální výchovy.

Příjemným doprovodným programem bylo setkání s irskou ministryní pro vzdělávání a vědu Mary Hanafin, která svým entuziastickým projevem nenechala účastníky konference na pochybách o tom, že irská ekonomika skutečně usiluje být především znalostní.

Druhou, téměř paralelně probíhající zářijovou akcí, byla konference Evropské sociologické asociace, která se koná jednou za dva roky, a letos se uskutečnila na Univerzitě Mikuláše Koperníka v polské Toruni ve dnech 9. až 12. září 2005. Zastřešujícím tématem tohoto již sedmého setkání evropských sociologů bylo nové uvažování o nerovnostech, jež bylo vyjádřeno anglickým sloganem „*rethinking inequalities*“.

Pravděpodobně největšího ohlasu se dostalo zahajující přednášce Američana Charlese Tillyho o nerovnostech mezi dvěma světy – vyspělým a méně vyspělým – v souvislosti se znalostmi. V zemích, kde se koncentruje znalost, se koncentruje také produkce a především moc se znalostmi manipulovat, takže některé jiné země nemají mnoho šancí nahromaděná znevýhodnění překročit. Podle Tillyho analýz nové nerovnosti založené na znalostech, na jejich distribuci, na vědecké a technické produkci a na úloze médií dokonce překonávají tradiční charakteristiky nerovnosti, jako jsou rasa, pohlaví, chudoba. Také témata dalších plenárních vystoupení se různorodým způsobem dotýkala vzdělávacích nerovností a jejich souvislostí.

Konference se dále vedla v sekcích, jichž je v ESA 27, a výzkumných proudů, kterých je v ESA v současnosti 17. Ve výzkumné síti sociologie výchovy, v níž se o nerovnostech hovořilo především v souvislostech se vzděláním a vzdělávacími procesy na různých úrovních vzdělávacích systémů, se svým příspěvkem o vzdělávání dospělých v České republice s otázkou „kdo se účastní, respektive neúčastní a proč“ vystoupili Ladislav a Milada Rabušicovi.

Ve dnech 14. – 16. září 2005 proběhla v Lisabonu mezinárodní konference IAEVG (*International Association for Educational and Vocational Guidance*). Do hlavního města Portugalska zavítalo zhruba 900 odborníků z celého světa proto, aby společně diskutovali na téma: Kontext životních drah: nové výzvy a úkoly pro poradenství (*Careers in context: New challenges and tasks for guidance and counselling*).

Téma konference bylo strukturováno do pěti kontextů životní cesty, které jsou na začátku 21. století považovány za nejdůležitější. Jedná se o rodinu, vzdělávání a učení, práci, kulturu a komunitu a v neposlední řadě o sociální, politickou a ekonomickou oblast.

Nové výzvy a úkoly pro poradenství explicitně ve svém plenárním referátu pojmenoval např. Norman Amundson z Kanady. Novou výzvou je podle něj celoživotní kariérové poradenství a implementace sociální perspektivy do poradenské práce. Podstatu celoživotního kariérového poradenství lze obrazně vyjádřit asi takto: lidem, kteří mají hlad nepomůžeme tím, že jim dáme najíst, ale tím, že je naučíme opatřit si potravu. Druhá výzva – implementace sociální perspektivy může být uvedena otázkou: Je kariérová volba záležitostí jednotlivce? Ano, ale jednotlivce, který rozumí kontextu, ve kterém žije.

Českou Republiku a Ústav pedagogických věd reprezentovala na této konferenci Lenka Hloušková, která přednesla příspěvek s názvem „Výzvy a úkoly ve vzdělávání poradců v České republice“. Tento příspěvek vycházel z dat sebraných v rámci výzkumu „Vzdělávání poradců v České republice“, který realizoval výzkumný tým domovského pracoviště.

25. listopadu 2005 se ve švýcarském Curychu konal seminář *Profesionalizace vedoucích pracovníků škol*. Pořadající institucí byla Vysoká škola Pedagogická v Curychu. Hlavní téma semináře bylo nahlíženo jednak v širších souvislostech organizačního rozvoje a rozvoje školství (Monica Gather Thurler z univerzity v Ženevě), dále s ohledem na potenciál výstupů projektu PROFILE (*Professional Investigation and Learning for Headmasters* – projekt Socrates Comenius 2.1., jehož byl Ústav pedagogických věd FF MU v Brně v uplynulých třech letech partnerem), a konečně třetí

perspektiva pohledu byla specificky švýcarská – domácí odborníci se zamýšleli v panelové plenární diskusi nad možností profesionalizace vedoucích pracovníků škol v jejich zemi.

Milan Pol vedl společně s Bohumírou Lazarovou (FSpS MU v Brně) na semináři sekci zaměřenou na řízení vzdělávacích aktivit profesního rozvoje vedoucích pracovníků škol.

Seminář byl odborně i lidsky příjemným setkáním, na němž zazněla řada inspirativních myšlenek a zkušeností. Současně seminář prověřil – s dobrým výsledkem – výstupy déleodobého snažení skupiny odborníků z několika evropských zemí (projekt PROFILE).

Potřebu sdílet profesní zkušenosti v mezinárodním rámci lze naplňovat dvojím způsobem: cestujeme za nimi, anebo je necháme přicházet k sobě. Tento druhý způsob přišel v uplynulém roce na Ústav pedagogických věd ke slovu hned několikrát. Kromě důležitých konferencí OMEP a ENIR-DEM, o nichž referuji samostatné příspěvky, zde byly uspořádány dvě další drobnější akce.

18. až 22. dubna 2005 proběhla studijní návštěva 13 odborníků z 9 zemí Evropy. Spadala do evropského schématu ARION a jejím vůdčím tématem byla kvalita, vedení a autonomie škol – z hlediska nově se objevujících trendů a témat (*Quality, leadership and school autonomy: emerging trends and issues*).

Široké vymezení záběru studijní návštěvy bylo uchopeno několika způsoby. Účastníci se především vyjadřovali k dílčím aspektům věci ve společných řízených i neformálních diskusích. Opírali se přitom zejména o zkušenosti a stav v jejich zemích. Dále měli příležitost k návštěvám vybraných českých vzdělávacích institucí a tedy k nahlížení předmětu zájmu v rovině školské praxe – základních a středních škol, ale také orgánů státní správy a samosprávy apod. V závěru týdenní studijní návštěvy pak bylo uspořádáno sympozium, na němž účastníci návštěvy a také pozvaní čeští odborníci systematicky reflektovali téma společného zájmu.

29. září 2005 se uskutečnila v Brně závěrečná konference projektu ESDP (*European school development project*), jehož českým partnerem byl v uplynulých třech letech Ústav pedagogických věd. Mezi účastníky konference byli nejen samotní aktéři projektu (odborníci z Rakouska, ČR, Maďarska, Nizozemí a Slovenska), ale také řada dalších pozvaných – lidé z různých úrovní školské správy i přímo ze škol.

Na konferenci byl na jedné straně zhodnocen celý projekt v širším rámci evropské spolupráce na poli vzdělávání a rozvoje škol v zúčastněných zemích, a dále na něm byly prezentovány hlavní výstupy projektu – těmi jsou vzdělávací moduly pro zájemce o rozvoj škol (školy i lektory), které účastníci projektu vytvořili a pilotně ověřovali. Milan Pol představoval tzv. Základní modul (*Basic module*) celé série vzdělávacích materiálů, jehož tvorby byl garantem.

Je patrné, že rok 2005 byl na možnosti odborného setkávání v mezinárodním rámci velmi štědrý. Za zaznamenání stojí skutečnost, že se Ústav pedagogických věd více než v minulých letech ujímal role hostitele těchto setkání. Všechny uvedené akce nepochybně znamenaly příležitost k učení, reflexi vlastní práce i rozvoje oboru jako takového.

Klára Šedřová